

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING YANGI YO'NALISHLARINI TASHKIL ETISH VA JORIY QILISH YOLLARI (NAVOIY VILOYATI MISOLIDA)

Elmurodov Og'abek Baxtiyor o'g'li

Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti 1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18058962>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Navoiy viloyatining turizm salohiyatini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari, ularni tashkil etish va amaliyotga tatbiq etish yollari batafsil tahlil qilinadi. Turizm sohasida mavjud holat, yangi istiqbollar, innovatsion yo'nalishlarning joriy qilinishi, infratuzilma, marketing strategiyalari va barqaror rivojlanish konsepsiyalari ko'rib chiqiladi. Jumladan, tarixiy, madaniy, ekologik, sanoat, geoturizm kabi yo'nalishlarning potentsiali hamda amaliy chora-tadbirlar belgilab beriladi. Navoiy viloyati misolida turizmni rivojlantirishning amaliy elementlari va ularning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: turizm, turizm yo'nalishlari, Navoiy viloyati, barqaror rivojlanish, turizm infratuzilmasi, yangi yo'nalishlar, marketing strategiyasi, investitsiya.

Kirish

Turizm – global iqtisodiyotda eng tez o'sayotgan tarmoqlardan biri bo'lib, u aholining madaniy almashinuvi, iqtisodiy o'sish, hududlarning ijtimoiy-madaniy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi. Mahalliy darajada esa turizm yangi ish o'rinlari yaratish, xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish va hudud salohiyatini xalqaro maydonda tanitishda strategik ahamiyat kasb etadi. Navoiy viloyati, boy tarixiy meros, noyob landshaftlar, termal manbalar va tabiiy obidalarga ega bo'lib, turizmning bir qancha yo'nalishlari bo'yicha jadal rivojlanish imkoniyatlariga ega. So'nggi yillarda viloyatda turizmni barqaror rivojlantirish bo'yicha qator loyihalar, infratuzilma takomillashtirilmogda hamda yangi yo'nalishlar joriy qilinmogda.

Asosiy qisim

Turizm sohasi nafaqat ichki va tashqi sayyohlarni jalb etib, hudud iqtisodiyotini turli yo'nalishlarda qo'llab-quvvatlaydi, balki infratuzilma, xizmat ko'rsatish va sarmoyaviy faoliyatni ham rivojlantiradi. Navoiy viloyatining turizm salohiyati oxirgi yillarda sezilarli darajada o'smogda. Masalan, 2024 yilda viloyatga 420,2 mingdan ortiq xorijiy va 2,48 millionga yaqin mahalliy sayyoh tashrif buyurganligi, bu ko'rsatkichlar 2017 yilga nisbatan 22 barobar oshgani qayd etilgan. Shuningdek, turizm sohasida xizmat eksporti hajmi 105 million AQSh dollariga yetkazilgan. Bu viloyatdagi turizmning iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatadi. [4]. Turizm sohasining rivojlanishi viloyat ichida yangi ish o'rinlari yaratish, xizmatlar sifati va turizm mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish orqali mahalliy aholining daromadlarini ko'paytiradi. Bundan tashqari, hudud ichidagi infratuzilma loyihalariga sarmoya jalb etilishi obodonlashtirish va transport yo'llarini yaxshilash orqali qo'shimcha ijobiy samara beradi.

Navoiy viloyati boy tarixiy meroslarga ega bo'lib, ularni turizm yo'nalishlariga aylantirish hudud imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi. Sarmishsay darasi qadimiy qoya rasmlari bilan mashhur bo'lib, ilmiy va tarixiy qiymatga ega bo'lgan petroglyphlar sayyohlarni jalb etadi. Shu bilan birga, Raboti Malik karvonsaroyi Buyuk Ipak Yo'lining muhim markazi bo'lib, madaniyat va tarix turizmi nuqtai nazaridan jozibador maskandir. Mirsaid Bahrom maqbarasi ziyorat turizmi uchun muhim ahamiyatga ega. Nurota shahri va Chashma suv manbai diniy hamda ekologik turizm yo'nalishlarini rivojlantirish uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Navoiy viloyatining tabiiy landshaftlari ham turizm rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Aydarkul ko'li, Qizilqum cho'lida yirtqich hayvonlar, sahro landshaftlari va yurtdoshlar uchun

glamping, yotoq zonalari, qumtepalarda fizik faoliyatlar tashkil qilish kabi xizmatlar taklif etiladi. Ekoturizm — bu tabiiy muhitni saqlagan holda sayyohlarni jalb etish va ularni madaniy-tabiiy o'ziga xosliklar bilan tanishtirishni nazarda tutadi. Bu yo'nalish nisbatan yangi bo'lib, barqaror rivojlanish tamoyillariga muvofiq saqlanishi kerak. [7] Navoiy viloyati sanoat salohiyatiga ham ega bo'lib, uni geoturizm va sanoat turizmi yo'nalishiga aylantirish imkoniyatlari mavjud. Amantoytov va Dovgiztov kabi minerallar konlari o'rganilib, ularning infratuzilmasini turistik ob'ektlarga aylantirish bo'yicha tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bunday turizm turi noyob landshaft va texnologik jarayonlarni ko'rishni istagan sayyohlar uchun qiziqarli yo'nalish hisoblanadi. [4] Xatirchi tumanidagi issiq buloqlar va boshqa termal manbalar tibbiy turizmni rivojlantirish uchun istiqbolli yo'nalishdir. Tibbiy turizm sog'lomlashtirish xizmatlarini juftlab, uzoq muddatli sayohatlar uchun jozibador imkoniyat yaratadi.

Turizmning yangi yo'nalishlarni tashkil etish va joriy qilish yo'llarini quydagicha keltirishimiz mumkin.

1. *Turizm infratuzilmasini takomillashtirish.* Yangi istiqbollarga erishish uchun eng avvalo turizm infratuzilmasi rivojlangan bo'lishi shart. Navoiy viloyatida yo'l transport tarmoqlari, sayyohlar uchun yo'l belgilar tizimi, ko'rsatkichlar, sanitariya-gigiyena shoxobchalari, axborot markazlari kabi obyektlar tizimi kuzatilmoqda. Masalan, viloyatda turizm ob'ektlariga olib boruvchi 44,3 km yo'l modernizatsiya qilingan, Navoiy shahrida gastronomik ko'cha tashkil etilgan hamda kirish darvozalar, avtoturargohlar va boshqa xizmatlar joriy etildi.[4] Infratuzilmani takomillashtirish uchun hududiy va xalqaro sarmoyalarni jalb etish, shuningdek, turizm obyektlari atrofida qulay sharoitlarni yaratish muhimdir. Bu ko'proq sayyohlarni jalb etadi va ularning sayohat tajribasini yaxshilaydi.

2. *Turizm marketing strategiyasini rivojlantirish.* Marketing va kommunikatsiya strategiyalari orqali Navoiy viloyati turistik brendini mustahkamlash zarur. Bu ichki va tashqi bozorlar uchun reklama kampaniyalari, ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ibot, xalqaro yarmarkalar va ko'rgazmalarda ishtirok etish orqali amalga oshiriladi. Mintaqa salohiyati to'g'risida axborot kampaniyalarini yaratish orqali sayyohlar oqimini oshirish mumkin.

3. *Innovatsion xizmatlar va raqamli yechimlar.* Turizmدا zamonaviy texnologiyalarni joriy etish sayyoh tajribasini sezilarli darajada yaxshilaydi. Mobil ilovalar orqali marshrutlar, onlayn bronlash xizmatlari, interaktiv xaritalar, virtual turlar kabi xizmatlar joriy etilishi sayyohlarni ko'proq jalb qiladi.

4. *Xalqaro hamkorlik va yo'l xaritalari tashkil etish.* Hududiy turizm yo'nalishlarini qo'shni viloyatlar bilan bog'lab, masalan, Zarafshan-Karakum yo'nalishi orqali Buxoro va Samarqand bilan uchrashadigan yangi turistik marshrut yaratilmoqda. Bu nafaqat sayohatni diversifikatsiya qiladi, balki sayohat muddatini uzaytiradi va ko'proq resurslarni jalb qiladi. [6]

5. *Barqaror turizm va ekologik yondashuv.* Barqaror turizm tamoyillariga rioya qilish orqali tabiiy resurslarni saqlash, suv, energetika va chiqindilarni qayta ishlash tizimlarini joriy etish kerak. Bunday yondashuv nafaqat tabiatni muhofaza qiladi, balki sayyohlarga ko'proq jozibador xizmatlar taqdim etadi.

Turizm sohasi iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mahalliy xizmatlar, qishloq xo'jaligi mahsulotlari, hunarmandchilik va transport xizmatlari bo'yicha talab ortadi. Navoiy viloyatida bu sektorning rivojlanishi kazino, mehmonxona va dam olish

maskanlarini ko'paytirish, oilaviy mehmon uylari va dam olish zonalarini tashkil etishda amaliy natijalar bermoqda. Bu esa mahalliy aholining bandligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Navoiy viloyatining turizm salohiyati juda boy bo'lib, uni to'liq amalga oshirish uchun tarixiy, tabiiy va sanoat resurslarini kompleks tarzda rivojlantirish muhimdir. Turizm infratuzilmasini takomillashtirish, zamonaviy marketing strategiyalarini joriy etish, innovatsion xizmatlar, xalqaro yo'nalishlar bilan integratsiya qilish va barqaror turizm tamoyillarini qo'llash orqali viloyat sayyohlar uchun jozibador hududga aylanadi. Bu esa iqtisodiy o'sish, mavjud salohiyatni ishga solish hamda milliy va xalqaro maydonda mintaqani tanitishda katta imkoniyatlar yaratadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish bo'yicha ilmiy maqola — Sherzod Isomiddinov, Nozima Azamatova. yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz
2. Milliy iqtisodiyotda turizmning o'рни va rivojlanish imkoniyatlari — Hilola Xudoyberdiyeva. green-eco.uz
3. Navoiy shahrida yangi "Tourism Street" loyiha. Kun.uz
4. Navoiy viloyatida turizm infratuzilmasi va statistikasi. Uza.uz
5. Navoi viloyati turizmni rivojlantirish, istiqbollar va yo'nalishlar. ajhuman.uz
6. Yangi turist marshruti (Zarafshan-Karakum) taqdimoti. UzDaily.uz
7. Navoi regionning xalqaro turizm istiqbollari. Uzbekistan Travel
8. Geoturizm va sanoat turizmini rivojlantirish rejasi. Uza.uz